

JAARVERSLAG 2002

**BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS**

INHOUDSOPGAVE

- Samenstelling bestuur in 2002 4
1. Verslag over 2002 7
 2. Ontwikkelingen in de pers 15
 3. Subsidie- en kredietverlening 23
 - 3.1. Aanvragen voor individuele steunverlening 27
 - 3.2. Aanvragen voor financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten of gezamenlijke projecten van persorganen 42
 - 3.3. Bezwaar en beroep 52
 4. Onderzoek 53
 5. Financiële middelen 59
 - 5.1. Inleiding 61
 - 5.2. Jaarrekening 64
 - 5.3. Toelichting bij de jaarrekening 66
 - 5.4. Accountantsverklaring 74

SAMENSTELLING BESTUUR IN 2002 *

prof. dr. S.W. (Sytse) Douma (voorzitter)

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 11 december 1992; per 1 januari 1998 herbenoemd voor een tweede periode bij KB van 3 december 1997.

Voorzitter bij KB van 3 december 1997 van 1 januari 1998 tot 1 januari 2003.

F.I.M. (Ferry) Houterman (vice-voorzitter)

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 24 januari 1997 ingaande 1 maart 1997; per 1 maart 2002 herbenoemd voor een tweede periode bij KB van 18 april 2002.

Vice-voorzitter sinds november 2001.

mevr. prof. mr. dr. E.M. (Liesbeth) Kneppers-Heijnert

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 1 juli 1998 ingaande 1 juli 1998.

S.M. (Simon) Korteweg (thesaurier)

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 23 juli 1996 ingaande 1 augustus 1996; per 1 augustus 2001 herbenoemd voor een tweede periode bij KB van 21 januari 2002.

Thesaurier sinds november 2001.

mevr. drs. J. (Johanneke) Liemburg

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 1 juli 1998 ingaande 1 juli 1998.

drs D. (Dowlatram) Ramlal

Benoemd als bestuurslid bij KB van 22 juli 2002 ingaande 1 augustus 2002.

mevr. mr. W.M.C. (Wil) de Vrey-Vringer

Benoemd als bestuurslid voor het eerst bij KB van 1 augustus 1995 per 1 september 1995 en herbenoemd per 1 september 2000 bij KB van 9 november 2000.

De leden van het bestuur worden voor een periode van vijf jaar benoemd bij Koninklijk Besluit (KB). Op grond van de Mediawet is voor bestuursleden herbenoeming voor één aansluitende periode van vijf jaar mogelijk.

In het verslagjaar belegden wij 15 bestuursvergaderingen waarin vele onderwerpen aan de orde kwamen. Ook in dit jaar waren er opnieuw veelvuldig contacten met het Ministerie van OCenW.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds wordt ondersteund door een bureau. Dit bureau was in 2002 als volgt samengesteld:

drs. L.H.A. Lichtenberg, directeur

drs. A.R. van Dijk, adjunct-directeur

mevr. C.M.M. Wissink, parttime administratief medewerkster

mevr. J. Olree-Benzie, parttime administratief medewerkster

drs. S.D. Meulesteen, tijdelijk onderzoeksmedewerker

De vaste medewerkers van het bureau zijn op grond van de Mediawet in dienst van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Zij worden benoemd door het bestuur.

* Vanaf 1 januari 2003 is het voorzitterschap waargenomen door de heer Houterman. Per 1 september 2003 is de heer dr. G.W. Noomen benoemd tot voorzitter van het Bedrijfsfonds. Mevrouw Liemburg en mevrouw Kneppers zijn per 1 juli 2003 herbenoemd.

HOOFDSTUK 1

VERSLAG OVER 2002

Alarmerende geluiden over verdergaande concentraties in de regionale pers (regionale en lokale kranten) gaven ons in april 2002 aanleiding de staatssecretaris op de hoogte te stellen van nieuwe gegevens over knelpunten in dit verband en van onze overwegingen om in het beleid waar nodig en mogelijk actie te ondernemen. We hebben ons daarbij mede laten leiden door de overweging dat de Persbrief van december 2001 aan de Tweede Kamer adequaat gestalte beoogde te geven aan de centrale doelstelling van het persbeleid: handhaving en stimulering van pluriformiteit in het informatieaanbod. Vanuit die doelstelling werden in de Persbrief een aantal voorstellen ter aanpassing van werkingssfeer en instrumentarium van het Bedrijfsfonds gepresenteerd, te weten een subsidieregeling voor internet-informatieproducten en voor bladen voor culturele minderheden. Daarbij rees echter de vraag of die voorstellen (en het huidige instrumentarium) voldoende zijn om verdergaande persconcentratie tegen te gaan, als actie daartegen althans gewenst wordt.

Verdergaande concentratie in de regionale pers · In het kader van de PersMediaMonitor op het internet hebben wij in 2002 van de Amsterdam School for Communications Research (ASCOR) verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, een rapport, getiteld 'Twee decennia regionale en lokale printmedia in Nederland', ontvangen. Uit dit rapport blijkt dat sanering, concentratie en monopolievorming gedurende de laatste twintig jaar de regionale printmedia hebben beheerst. In 2002 heeft deze ontwikkeling zich onverminderd voortgezet. De redactionele zelfstandigheid en/of de zelfstandige exploitatie van regionale dagbladen in Limburg, Zeeland, Gelderland, Zuid-Holland en Utrecht kwamen op de tocht te staan. De advertentie-inkomsten van dagbladen daalden fors (bruto-advertentieinkomsten waren in 2002 bijna 12% lager dan in 2001; daling volume was 12%; daling personeelsadvertenties was meer dan

25%). De concerns PCM en Wegener hebben te kampen met forse schuldenlasten vooral als gevolg van eerder gedane aankopen van andere dagbladondernemingen.

Naar verwachting zullen de concentratieontwikkelingen zich dan ook in de komende jaren nog verder voltrekken.

Mede door het feit dat steeds meer regionale en lokale kranten zich in concernverband zijn gaan bevinden, lopen we tegen het probleem aan dat ons instrumentarium in een groeiend aantal gevallen tekort schiet.

In art. 130, eerste lid, van de Mediawet is vastgelegd dat het Bedrijfsfonds financiële steun kan verlenen indien de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen.

Volgens die bepaling kan het Bedrijfsfonds nauwelijks nog iets betekenen voor concernbladen. Wel heeft ons bestuur in de loop der tijd hieraan een zodanige interpretatie gegeven, dat ook concernbladen hier onder kunnen vallen indien ze aan twee voorwaarden voldoen:

1. het blad bevindt zich al jarenlang in de rode cijfers en het concern heeft er in die tijd al veel middelen in gepompt, en
2. het concern is bereid ook in de toekomst nog behoorlijk in het blad te investeren bij het uitvoeren van het project dat uitzicht op een sluitende exploitatie biedt.

Omdat er kranten zijn die niet volledig aan deze voorwaarden kunnen voldoen, zoals bijvoorbeeld concernbladen die in de afgelopen jaren niet verlieslijdend waren, biedt ook deze interpretatie niet altijd voldoende soelaas om hulp te bieden waar dat nodig wordt geacht.

De situatie doet zich steeds meer voor waarin het voor een concernleiding niet langer meer redelijk of zelfs verantwoord is een blad te handhaven, ook al is dat blad niet (over een reeks van jaren) verlieslijdend geweest. Aandeelhouders gaan ervan uit dat de concernleiding naar een maximaal economisch rendement streeft en

het handhaven van een minder renderend blad kan dan daarmee op gespannen voet komen te staan. Met het oog daarop hebben we de staatssecretaris in overweging gegeven in geval van concernbladen de clausule van art. 130-1 MW, dat financiële steun uitsluitend kan worden verleend indien de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen, bij wijze van noodvoorziening als volgt te interpreteren:

Persorganen in concernverband kunnen ook op grond van artikel 130-1 MW in beginsel voor steun uit het Bedrijfsfonds in aanmerking komen, wanneer tevens aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. het blad bevindt zich al jarenlang in de rode cijfers en het concern heeft er in die tijd al veel middelen in gestopt, of indien het niet een verlieslijdend blad betreft, moet worden aangetoond dat handhaving van het blad voor de concernleiding vanuit bedrijfseconomisch oogpunt niet langer meer redelijk of verantwoord is;
2. het concern is bereid ook in de toekomst nog behoorlijk (voor ten minste 60% van de projectkosten) in het blad te investeren bij het uitvoeren van het project dat uitzicht op een sluitende exploitatie biedt;
3. het concern is bereid in ieder geval gedurende de looptijd van het project het blad te continueren;
4. de omvang van het totale bedrag dat jaarlijks uit het Bedrijfsfonds aan regionale en lokale kranten kan worden verleend wordt gelimiteerd tot ten hoogste € 10 mln. voor twee jaar.

De noodzaak om ook voor die gevallen hulp aan te bieden wordt dan gemotiveerd vanuit het besef dat verdergaande concentratie de pluriforme nieuwsvoorziening op lokaal of regionaal niveau kan verschromelen. Het verdwijnen van één lokale of regionale uitingsvorm

behoeft niet per definitie tot verschraling van pluriformiteit te leiden, omdat andere media die ruimte kunnen opvullen. Echter, doordat elk medium zijn specifieke hoedanigheden heeft en zijn hiermee samenhangende sterke en zwakke punten, kunnen media vaak slechts in beperkte mate functies van elkaar overnemen. Wanneer in een regio een krant verdwijnt, bieden andere media door hun specifieke functies en verschijningsvormen (sterke gerichtheid op lokale gebieden buiten het verspreidingsgebied van de verdwenen krant, landelijke gerichtheid, accent op commerciële informatie, wekelijkse verspreiding in plaats van dagelijkse) lang niet altijd adequate alternatieven voor het verdwenen medium. Met de verdwijning van zo'n krant wordt dan de kans op verschraling van de pluriformiteit in de lokale of regionale informatievoorziening groter. Ook wanneer kranten binnen een regio worden samengevoegd neemt die kans toe, al bestaat zeker de mogelijkheid dat de nieuwe krant die uit deze samenvoeging voortkomt, door ruimere budgetten een kwalitatief beter informatieproduct vormt. Niettemin verdwijnt er dan een uitingsmogelijkheid, waarbij niet op voorhand vaststaat dat hierin altijd door een ander of beter medium voorzien wordt. Dan kan het vanuit de doelstelling van het persbeleid: handhaving/bevordering van persverscheidenheid, nodig zijn de helpende hand te bieden. Maar dan wel onverkort onder de voorwaarde dat er een project op tafel wordt gelegd dat voorziet in herstel van rentabiliteit binnen een redelijke periode. Stimuleren van strategische vernieuwing in plaats van compenseren van verliezen blijft daarbij ook ons adagium.

Tijdelijke subsidieregeling · De in de inleiding genoemde voorstellen uit de Persbrief leidden in juli van het verslagjaar tot de inwerkingtreding van de Tijdelijke subsidieregeling minderhedenbladen en journalistieke internet-informatieproducten. Deze regeling werd door de staatssecretaris voor Cultuur, dr. F. van der Ploeg, ingevoerd en de uitvoering ervan werd gedelegeerd aan het Bedrijfsfonds.

De regeling past in het beleid van het fonds om voorwaarden te scheppen barrières in de toegang tot de maatschappelijke informatievoorziening weg te nemen, de journalistieke mededinging te bevorderen en daarbij ruimte te scheppen voor het nieuwe, het ongebruikelijke en weinig bekende in de maatschappelijke informatievoorziening. Een dergelijk beleid legt zich toe op stimuleren en vernieuwen, het bevorderen van ideeën gericht op strategische vernieuwing.

Bladen voor culturele minderheden · Wat betreft culturele minderheden kunnen wij op grond van de Mediawet projecten ondersteunen van afzonderlijke persorganen die een redelijk uitzicht hebben op verbetering van hun financieel-economische positie. Een vangnetfunctie met tegelijkertijd een prikkel tot zelfhulp. Op twee punten is voor persorganen gericht op culturele minderheden de huidige werkingsfeer van het Bedrijfsfonds verruimd om deze persorganen meer kansen te geven:

1. subsidieverlening aan nieuwe bladen met een lagere verschijningsfrequentie dan dagbladen (verruiming van art. 130, derde lid, Mediawet);
2. subsidieverlening aan bestaande bladen met een lagere verschijningsfrequentie dan eenmaal maandelijks (verruiming van art. 129, 2^e lid onder d, MW).

Voor subsidieverstrekking in de vorm van een uitkering of krediet is jaarlijks ten hoogste € 700.000,- beschikbaar. Verder kan per project ten hoogste een bijdrage van € 115.000,- per jaar voor nog te maken projectkosten worden verstrekt.

De regeling vervalt na vier jaar, met een evaluatie na drie jaar.

Internet-informatieproducten · Via het internet worden allerlei informatieproducten aangeboden, die onderling sterk variëren wat betreft hun journalistieke kwaliteit, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid. Daarnaast worden veel mogelijkheden die het internet biedt nog onbenut gelaten en hebben sommige persorganen moeite om de overgang naar het internet te maken. Een stimuleringsregeling kan in deze een oplossing bieden. Journalistieke informatieproducten, die door persbedrijven maar ook door andere (niet-pers)bedrijven vervaardigd worden, beogen vooral nieuws, achtergrondinformatie, analyse en commentaar te brengen gericht op de maatschappelijke actualiteit in haar algemeenheid, mede in het belang van politieke meningsvorming. De tijdelijke subsidieregeling stimuleert de totstandkoming van dergelijke producten. De regeling komt aan journalistieke internet-informatieproducten in gelijke omstandigheden ten goede, maar is in haar uitwerking in het bijzonder gericht op de producten die zo'n stimuleringssubsidie het meeste nodig hebben. Ze hebben ook een redactiestatuut nodig. Verder bedraagt de stimuleringssubsidie ten hoogste 40% van de projectkosten van dat informatieproduct, met een maximumbijdrage van € 180.000,- per project en van € 2.260.000,- per jaar voor de gehele regeling. Vanwege het experimentele karakter van de regeling, is deze voor een beperkte periode van drie jaar afgekondigd.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

HOOFDSTUK 2

ONTWIKKELINGEN IN DE PERS

Vanaf 2001 is via de website *www.bedrijfsfondspers.nl* de PersMediaMonitor beschikbaar met gegevens over de media in het algemeen en de persbedrijfstak in het bijzonder. Deze monitor geeft de verscheidenheid (pluriformiteit) in de nieuws- en informatievoorziening over meerdere jaren in Nederland weer. Daarbij worden ook media betrokken die buiten de werkingssfeer van ons fonds vallen, zoals de gratis dag- en nieuwsbladen en de regionale omroep. De monitor geeft daarmee een breder beeld dan wat in dit verslag is opgenomen. De monitor wordt periodiek ververst en aangevuld en blijft de komende jaren in ontwikkeling.

De cijfers in dit hoofdstuk geven een overzicht over de afgelopen vijf jaren van aantallen en oplagen van dagbladen, van aantallen dagbladondernemingen, van marktaandelen van alle dagbladondernemingen, uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen en tenslotte van de redactionele en aanbiedersconcentratie. In de toelichtingen van de tabellen worden enkele tendensen gesignaleerd om het lezen van de tabellen te vergemakkelijken.

Voor de berekening van de oplagecijfers is grotendeels gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco). Daarnaast is materiaal gebruikt van De Journalist en het Handboek van de Nederlandse Pers en Publiciteit. De cijfers betreffende het aantal bladen met een zelfstandige hoofdredactie hebben betrekking op het einde van het kalenderjaar.

Aantallen en oplagen dagbladen · In tabel 1 zijn het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie en de oplagen van alle dagbladen weergegeven, waarbij een onderscheid is gemaakt naar de oriëntatie van de bladen, te weten: specialistisch, regionaal en landelijk.

TABEL 1 **DAGBLADEN: AANTALLEN EN OPLAGEN**

Aantal zelfstandige Hoofdreducties	2002	2001	2000	1999	1998
specialistisch	4	4	4	4	4
regionaal	25	26	26	26	26
landelijk	7	7	7	7	7
Totaal	36	37	37	37	37
Betaalde oplagen					
specialistisch	109.540	112.862	109.094	103.385	100.954
regionaal	2.304.364	2.330.622	2.362.727	2.404.681	2.432.213
landelijk	1.888.994	1.923.948	1.959.802	1.969.366	1.981.539
Totaal	4.302.898	4.367.432	4.431.623	4.477.432	4.514.706
index totaal	90,53	91,89	93,24	94,20	94,99

In 1998 vermindert het aantal zelfstandige regionale hoofdreducties met één. De Stem en het Brabants Nieuwsblad gaan samen verder. Dat brengt het aantal zelfstandige regionale dagbladen vanaf 1998 op 26. Begin 1998 wordt ook De Courant Nieuws van de Dag opgeheven. Dat heeft geen consequenties voor het aantal zelfstandige dagbladen, omdat gegeven de nauwe samenwerking met De Telegraaf de krant al niet als zelfstandig werd meegeteld. Vanaf 1999 is het aantal zelfstandige redacties niet veranderd. Wel zijn er in 2001 weer titels verdwenen. De Arnhemse Courant/Gelders Dagblad, waaronder de edities Betuwe & Liemers, Graafschap/Achterhoek en Valei/Veluwe, zijn opgegaan in De Gelderlander. In maart 2002 zijn het Nieuwsblad van het Noorden en Groninger Dagblad/Drentse Courant samengevoegd waardoor het aantal zelfstandige hoofdreducties met 1 is gedaald.

Aantal dagbladondernemingen · In tabel 2 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen over de laatste vijf jaar weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het einde van de betreffende jaren.

TABEL 2 **DAGBLADONDERNEMINGEN: AANTALLEN**

Aantal zelfstandige ondernemingen	2002	2001	2000	1999	1998
alleen	4	4	4	4	4
specialistisch					
alleen regionaal	4	4	4	5	5
alleen landelijk	2	2	2	2	2
overig (combinaties)	2	2	2	2	2
Totaal	12	12	12	13	13

In 1998 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen gelijk gebleven. In 1999 is er weer enige beweging in de dagbladsector. In september wordt aangekondigd dat VNU haar dagbladen gaat verkopen. Vier van de vijf regionale dagbladen zouden aan Wegener verkocht gaan worden. De vijfde betrokken VNU-krant, Dagblad De Limburger, zou verkocht gaan worden aan het Telegraaf-concern. In 1999 is er uiteindelijk nog niets daadwerkelijk gebeurd omdat de verkoop onderzocht moest worden door de Nederlandse mededingingsautoriteit (NMa). In 2000 is de verkoop van de regionale dagbladen onder voorwaarden door de NMa goedgekeurd en kan geconcludeerd worden dat, de hele periode van vijf jaar overziende, er in die tijd één zelfstandige regionale onderneming is verdwenen.

Marktaandeelen dagbladondernemingen · In tabel 3 is de ontwikkeling van de marktaandeelen van alle ondernemingen weergegeven over een periode van vijf jaar. De gegevens hebben steeds betrekking op de situatie aan het eind van het desbetreffende kalenderjaar. Als percentagebasis is de totale oplage binnen de dagbladsector genomen, dat wil zeggen: inclusief specialistische bladen en niet bij de NDP aangesloten dagbladen, maar exclusief de gratis dagbladen.

TABEL 3 **DAGBLADONDERNEMINGEN: MARKTAANDELEN**
 (rangorde gebaseerd op 2002)
 uitgedrukt als percentage van de totale oplage van
 alle dagbladen

	2002	2001	2000	1999	1998
Holdingmij De Telegraaf	29,93	29,91	29,76	25,78	25,53
PCM-Holding	29,8	29,96	30,36	30,32	30,55
0					
Wegener	27,97	28,03	27,95	14,85	14,98
Noordelijke Dagbl. Combinatie	6,83	6,75	6,75	6,71	6,73
H. Sijthoff's Financiële Dagbl. BV	1,44	1,50	1,41	1,20	1,08
Reformatorisch Dagblad	1,38	1,33	1,31	1,30	1,28
Nederlandse Dagbl. Stichting	0,78	0,75	0,72	0,74	0,68
Prov. Persveren. voor Friesland	0,50	0,45	0,45	0,47	0,47
Uitg. Cobouw (Ten Hagen, Kluwer)	0,44	0,43	0,42	0,41	0,41
Uitg. Agrarisch Dagblad (Misset)	0,42	0,41	0,40	0,45	0,49
Barnev. Drukkerij en Uitg. (BDU)	0,26	0,25	0,25	0,26	0,26
Staatsdrukkerij en uitgeverij	0,25	0,24	0,24	0,25	0,26
VNU-Dagbladengroep	-	-	-	17,27	17,28

Over nagenoeg de gehele periode heeft PCM-Holding het grootste marktaandeel van dagbladen in Nederland. Deze positie is in 2002 overgenomen door De Telegraaf. Deze twee grootste ondernemingen hebben vanaf 1995 een marktaandeel van meer dan 50%. In 1998 en 1999 is de verandering in marktaandelen over de hele linie minimaal. Pas in 2000 treedt er een grote verschuiving op door de verkoop van de dagbladgroep door de VNU aan De Telegraaf (Dagblad De Limburger) en Wegener (vier regionale dagbladen).

Concentratiemaatstaven dagbladen · In tabel 4 worden de aanbiddersconcentratie en de redactionele concentratie weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het einde van het kalenderjaar. De twee maatstaven van concentratie geven een algemene indicatie van de mate waarin er sprake is van persconcentratie.

TABEL 4 CONCENTRATIEMAATSTAVEN DAGBLADEN

Jaar	Redactionele concentratie		Aanbiedersconcentratie	
	in NE	index	in NE	index
1980	25,06	100,00	13,75	100,00
1981	24,34	97,13	13,55	98,49
1982	22,84	91,14	13,49	98,13
1983	24,12	96,25	13,40	97,46
1984	24,12	96,25	13,30	96,71
1985	24,12	96,25	13,90	101,06
1986	25,59	102,11	14,00	101,83
1987	24,89	99,32	14,02	101,96
1988	21,74	86,75	12,16	88,42
1989	23,39	93,34	12,11	88,08
1990	23,14	92,34	11,15	81,10
1991	23,80	94,97	11,21	81,52
1992	23,28	92,90	9,85	71,61
1993	23,00	91,78	8,61	62,58
1994	21,92	87,47	7,44	54,07
1995	21,62	86,27	6,07	44,13
1996	21,31	85,04	6,08	44,21
1997	21,31	85,04	5,58	40,55
1998	20,59	82,16	5,61	40,78
1999	20,59	82,16	5,63	40,95
2000	20,59	82,16	4,54	33,02
2001	20,59	82,16	4,56	33,16

Met redactionele concentratie wordt concentratie op dagbladniveau bedoeld, met aanbiedersconcentratie concentratie op het niveau van de onderneming. De mate van concentratie wordt uitgedrukt in Number Equivalentents (NE). De exacte betekenis hiervan is beschreven in *Persconcentratie in Nederland* (J.A. de Ridder; 1984; Amsterdam: VU-Uitgeverij; p. 47-48). Beide maatstaven worden uitgedrukt in aantallen, dat wil zeggen dat wanneer het cijfer daalt, er sprake is van een toename in concentratie en andersom. Om tot het 'aantal zelfstandige redacties' te komen wordt gewogen op basis van redactionele samenwerkingsverbanden. Voor de berekening van het 'aantal zelfstandige aanbieders' vindt weging plaats op grond van

grootte van de ondernemingen.

Na een forse daling in 1994 en 1995 is het aantal aanbieders in 1996 bijna gelijk gebleven (in beide jaren is het aantal naar marktaandeel gewogen aanbieders afgerond gelijk aan 6,0). In 1997 heeft zich de dalende tendens van de afgelopen jaren weer doorgezet, waarna in 1998 en 1999 een stabilisatie is opgetreden. Het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders is dan afgerond gelijk aan 5,63. De lichte stijging heeft te maken met het feit dat kennelijk de marktsituatie iets evenwichtiger geworden is. Door het verdwijnen van VNU in 2000 daalt het aantal naar marktaandelen gewogen aanbieders weer fors. In 2001 is de situatie iets evenwichtiger geworden omdat de marktaandelen van de top 3 naar elkaar toe kruipen.

Bij de redactionele concentratie zien we een andere ontwikkeling dan bij de aanbiedersconcentratie. De redactionele concentratie laat een licht dalende tendens zien (indexcijfer gezakt naar 82,16 sinds 1980) en is de laatste jaren zelfs bijna constant, terwijl het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders met bijna tweederde is teruggelopen (indexcijfer gezakt naar 33,16 sinds 1980).

HOOFDSTUK 3

SUBSIDIE- EN KREDIETVERLENING

Vanaf 1 januari 1988, toen de Mediawet in werking trad, kan het Bedrijfsfonds voor de Pers individuele financiële steun verlenen aan zowel dag-, week- als maandbladen. Niet al deze bladen kunnen echter een beroep doen op deze ondersteuning. De wet geeft namelijk, naast enkele meer formele eisen, een begrenzing aan de werkingssfeer naar soorten bladen. Het Bedrijfsfonds kan uitsluitend financiële steun verlenen ten behoeve van persorganen die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede gericht op politieke meningsvorming. Een andere belangrijke eis is dat de aanvraag vergezeld dient te gaan van een project dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode.

Individuele steun is verder mogelijk op grond van het Mediabesluit in de vorm van organisatieonderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan (artikelen 54, onderdeel c en 57 van het Mediabesluit).

Vanaf juli 2002 is individuele steunverlening ook mogelijk op basis van de Tijdelijke subsidieregeling minderhedenbladen en journalistieke internet-informatieproducten. Deze regeling is in juli 2002 in werking getreden en door de toenmalige staatssecretaris van OCenW, drs F. van der Ploeg, voor uitvoering opgedragen aan het Bedrijfsfonds. Deze regeling is bestemd voor:

- persorganen die gericht zijn op culturele en etnische minderheden indien de continuïteit dan wel het starten van het persorgaan in gevaar is, respectievelijk niet mogelijk is; en
- projecten gericht op de totstandkoming en verspreiding van journalistieke informatieproducten via het internet.

Naast individuele steun kan het Bedrijfsfonds voor de Pers op grond van het Mediabesluit financiële steun in de vorm van een uitkering verstrekken voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voorzover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds (artikelen 54, onderdeel d en 58 van het Mediabesluit). Verder biedt het Mediabesluit in de artikelen 54, onderdeel b en 56 het Bedrijfsfonds de mogelijkheid om uitkeringen te verstrekken ten behoeve van gezamenlijke projecten van persorganen.

3.1. AANVRAGEN VOOR INDIVIDUELE STEUNVERLENING

In het verslagjaar hadden wij 25 aanvragen voor individuele financiële steun in behandeling, waarvan er 14 zijn toegewezen. Drie aanvragen zijn afgewezen, namelijk van Ons Amsterdam, Rebeltoday en Brabant Cultureel. Zes aanvragen zijn ingetrokken nadat wij hadden laten weten het voornemen te hebben de aanvraag af te wijzen, en over twee aanvragen is nog geen besluit genomen.

Van de 14 toegewezen aanvragen zijn er twee gebaseerd op artikel 2 van de Tijdelijke subsidieregeling minderhedenbladen en journalistieke internet-informatieproducten. Dit artikel geeft ons onder meer de mogelijkheid steun te verlenen aan persorganen die gericht zijn op culturele en etnische minderheden indien de continuïteit dan wel het starten van de exploitatie van het persorgaan in gevaar is, respectievelijk niet mogelijk is en de noodzakelijke financiële steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. Bij de aanvragen voor de bladen Generation Now en MultiNed constateerden wij dat dat het geval was.

Verder is de toewijzing van twee aanvragen gebaseerd op artikel 54 sub c, resp. artikel 57, van het Mediabesluit dat ons de mogelijkheid biedt financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken aan een organisatie-onderzoek, gericht op de structurele verbetering van de exploitatie. Voorwaarde voor het verstrekken van de uitkering is dat de exploitatie over het boekjaar voorafgaand aan de aanvraag in een verlieslijdende positie heeft verkeerd of daarin terecht dreigde te komen. Wij hebben geconstateerd dat dat bij een aanvraag van De Groene Amsterdammer en van het blad Mzine het geval was.

De toewijzing van de resterende tien aanvragen is gebaseerd op artikel 130 van de Mediawet dat ons de mogelijkheid geeft financiële steun in de vorm van een krediet of uitkering te verstrekken indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is en de

verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een bepaalde periode. Dat was voor de aanvragen van Bijeen, Casas Media, CV-Koers, De Roskam, Historisch Nieuwsblad, Katholiek Nieuwsblad, Keesings Historisch Archief, Nieuwsblad voor Noord-Oost Friesland, Solo Magazine en Volzin het geval.

Van deze tien aanvragen, zijn er twee in 2003 toegewezen, te weten het Katholiek Nieuwsblad en Solo Magazine. Op deze aanvragen komen we in ons verslag over 2003 terug.

Generation Now · *Generation Now* is een multicultureel magazine dat is ontstaan tijdens een multiculturele manifestatie met dezelfde naam georganiseerd door Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling. Het blad verschijnt sinds 1999 met een frequentie van vijf keer per jaar. Het wordt in samenwerking met Forum als adviserende instantie gemaakt. Het blad richt zich op jongeren tussen de 15 en 25 jaar. Deze doelgroep bereikt het met name via het onderwijs. Het heeft daarmee feitelijk twee doelgroepen, de leerlingen en de leraren in het voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs. *Generation Now* zegt een inhoudelijk magazine te zijn, dat gemaakt wordt vanuit een multicultureel journalistiek perspectief. Daarnaast bevat het ook lifestyle-elementen en amusement om beter bij de leefwereld van jongeren aan te sluiten. Tegen een vergoeding van verzend- en administratiekosten kunnen scholen, jongerencentra e.d. zich abonneren op partijen van het magazine. Jongeren kunnen ook rechtstreeks een abonnement nemen.

Het blad heeft in 2002 een oplage van ca. 20.000 exemplaren. De uitgever zou graag een grotere verspreiding voor het blad willen hebben, enerzijds om aan de vraag van scholen/lezers te kunnen voldoen en anderzijds om adverteerders beter te kunnen bedienen.

Daardoor zou ook de continuïteit beter gegarandeerd zijn. Daartoe ontbraken echter de financiële middelen. Om meer continuïteit in de exploitatie te krijgen wilde de uitgever onder meer de volgende maatregelen uitvoeren: het voeren van een promotiecampagne, het houden van een lezersonderzoek en het uitvoeren van jongerenenquêtes. In juli 2002 legde InterCreation VOF voor het blad Generation Now een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers. Wij besloten onder voorwaarden de aanvraag te honoreren tot een maximum van € 178.967,-.

Casas Media · Casas Media is de uitgever van de Weekkrant Suriname en de Landelijke Allochtonenkrant. Begin 2002 werd de financiële positie van Casas Media dusdanig, dat het voortbestaan van deze bladen in acuut gevaar kwam. Het Bedrijfsfonds heeft op aanvraag van Casas Media besloten een overbruggingskrediet te verstrekken van € 45.000,- om de uitgever de nodige ademruimte te geven om de toekomst van beide bladen veilig te kunnen stellen. Dit krediet zou worden kwijtgescholden, indien onder meer een plan werd ingediend dat uitzicht bood op een rendabele exploitatie. Met de komst van het blad Multined in september 2002 als opvolger van de Landelijke Allochtonenkrant werd aan deze voorwaarde voldaan.

De redactionele formule van dit blad is gericht op de actualiteit, maatschappij en arbeidsmarkt met veel aandacht voor economische vraagstukken en bedoeld voor een lezerspubliek van 16- tot 50-jarigen. Daarbij was het de bedoeling dat voor eind 2002 de Weekkrant Suriname als bijlage bij Multined ging verschijnen, waarbij het Surinaamse nieuws uit Nederland in Multined zou verschijnen en nieuws uit Suriname in de Weekkrant.

Om in 2004 een rendabele exploitatie voor het blad te kunnen krijgen, diende Casas Media in augustus 2002 een projectvoorstel bij het Bedrijfsfonds voor de Pers in, dat er onder meer in voorzag dat er

een mailing naar media- en reclamebureau's zou gaan, Multimed gratis zou worden verspreid in bibliotheken, huis-aan huis en op stations, er reclame zou worden gemaakt op stations en er een investering in computerapparatuur voor de redactie zou worden gedaan. Wij besloten onder voorwaarden de aanvraag te honoreren tot een maximum van € 102.727,-.

De Groene Amsterdammer · In december 2001 wendde De Groene zich tot ons met het verzoek een onderzoek naar de positionering van het weekblad te ondersteunen. Doelstelling van het onderzoek was het verkrijgen van informatie en adviezen die het inzicht zouden kunnen vergroten in de (potentiële) doelgroepen van De Groene en die zouden kunnen bijdragen aan verbetering van haar positionering en communicatie. Daarvoor was inzicht nodig in de positie die De Groene inneemt ten opzichte van (potentiële) lezers, welke functies De Groene vervult voor deze lezers en welke mentaliteit deze lezers hebben. Dit onderzoek zou door het bureau Motivaction uitgevoerd worden. Met de resultaten van het onderzoek wilde de uitgever de inzet van het marketinginstrument verbeteren en daarmee een stijging van de oplage en een hogere advertentieomzet realiseren. In aanvulling op deze aanvraag legde de uitgever in januari 2002 een experiment voor om De Groene Amsterdammer een week als dagblad te laten verschijnen.

Doelstelling van het experiment was onder meer om inzicht te krijgen in de gevolgen van het tijdelijk verschijnen van een extra dagblad voor de pluriformiteit, de grootte van het potentiële publiek en de reële exploitatiekosten van een dergelijk dagblad. Om dit experiment communicatiewetenschappelijk te begeleiden heeft de Universiteit van Amsterdam opdracht gekregen dit experiment te volgen, de onderzoeksvragen te beantwoorden en een rapportage op te stellen. Verder was het de bedoeling dat door het

dagbladexperiment de naamsbekendheid van De Groene Amsterdammer zou worden vergroot. Daar het experiment samenviel met het 125-jarig bestaan van dit blad, kon dit promotionele effect worden versterkt en daarmee positief uitwerken op het aantal lezers en adverteerders. Het Bedrijfsfonds heeft besloten de aanvraag te honoreren met een bedrag van € 71.994,-.

Mzine · Dit blad is in 2002 opgericht en wordt uitgegeven door de Stichting Diversity Affairs. Het blad, dat aanvankelijk is begonnen als gratis uitgave, richt zich op Marokkaanse jongeren in de leeftijd van 18 tot en met 35 jaar en wil de integratie van deze doelgroep bevorderen. In eigen bewoordingen: "Mzine wil Marokkaanse jongeren amuseren, informeren en tot denken aanzetten over maatschappelijke kwesties en sociale verhoudingen binnen de Nederlandse samenleving." Het blad beoogde 11 maal per jaar te verschijnen en zou in 2002 8 maal verschijnen. Van het blad worden per uitgave 10.000 exemplaren gedrukt. Exemplaren die niet verkocht worden, worden ter promotie uitgereikt op festivals e.d. Het blad is zowel in de losse verkoop als via een abonnement verkrijgbaar.

Om duidelijkheid te verkrijgen of er wel of geen uitzicht was op een rendabele exploitatie, wilde de uitgever een onderzoek laten uitvoeren. In juli 2002 legde de uitgever daartoe een aanvraag aan ons voor. In dit proefondervindelijk onderzoek stond met name het effect van acties voor het werven van abonnees en het vergroten van de naamsbekendheid centraal. De volgende aspecten zouden in het onderzoek aan de orde komen: het inzetten van promotieteams, de deelname aan grote festivals met stands, het maken van promotie-exemplaren, het plaatsen van advertenties in gedrukte media en op Marokkaanse internetsites en het uitzenden van radio- en televisiecommercials. In de rapportage van het onderzoek zou het

effect van de verschillende wervingsmethodes op de exploitatie worden belicht. Wij besloten onder voorwaarden de aanvraag te honoreren tot een maximum van € 80.000,-.

Bijeen · Het maandblad Bijeen voor 'mensen in de mondiale samenleving', wilde haar bladformule vernieuwen door minder aandacht te geven aan internationale vraagstukken en zich meer te richten op de multiculturele samenleving.

In september 1999 legde de stichting Bijeen ons een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan de vernieuwing van de bladformule. De vernieuwing werd onder meer noodzakelijk geacht om een betere positie te verwerven op de bladenmarkt en zou worden begeleid door een publiciteits- en marketingcampagne. Wij besloten het verzoek om ondersteuning binnen voorwaarden toewijzen tot het bedrag van € 249.579,- voor een marketingcampagne, uit te keren in twee tranches: € 158.823,- indien in 2000 een abonneeaantal van 13.250 zou zijn bereikt en € 90.756,- indien in 2001 een abonneeaantal zou zijn bereikt van 14.750. In juli 2000 rapporteerde de uitgever dat de oplagedoelstelling voor de eerste tranche gehaald was. Deze werd vervolgens uitgekeerd. In 2001 wendde de uitgever zich tot ons met de mededeling dat zij niet aan de voorwaarde voor de tweede tranche kon voldoen. Hoewel de restyling en de vernieuwing van de bladformule een succes konden worden genoemd, bleek de abonneeanwas niet te zijn opgewassen tegen het verlies van abonnees door natuurlijk verloop (ouderdom). De uitgever besloot daarop geen beroep te doen op de tweede tranche en met een hernieuwde aanvraag te komen. Om meer abonnees in het blad te interesseren, werd in de herziene aanvraag steun gevraagd voor maatregelen gericht op onder meer het bewerken van kansrijke

adressen. Wij besloten dit project te ondersteunen met een bijdrage van € 158.823,-. Van dit bedrag is € 68.066,- uitgekeerd.

In 2002 besloot de Stichting Bijeen met de uitgave van het blad te stoppen, vanwege de voor dat jaar te verwachten tekorten op de exploitatie. Hierop besloot de daartoe opgerichte stichting Matching Colours de uitgave over te nemen. Aan ons werd het verzoek gedaan de kosten ter hoogte van € 182.000,- voor de resterende vier nummers voor 2002 mede te financieren. Wij besloten aan dit verzoek gehoor te geven en zegden een bedrag toe van € 90.757,-, zijnde het bedrag dat nog niet aan de stichting Bijeen was uitgekeerd.

CV-Koers · Dit blad is in 1999 ontstaan uit een fusie van de opiniebladen Koers en Christen Vandaag. Het blad richt zich op evangelische christenen binnen traditionele kerken en had in 2002 een oplage van 7.000. Het blad verschijnt 12 maal per jaar en draait sinds 2001 verlies. Door middel van onder meer marketingcampagne hoopte het blad extra abonnees te werven en te groeien naar een oplage van minimaal 9.000 abonnees om break-even te kunnen draaien. Voor een duurzame rendabele exploitatie zouden volgens de uitgever ca. 13.000 abonnees nodig zijn. Het gehele project bestond uit de volgende maatregelen: het opstellen van een marketingplan, advisering door een externe marketingadviseur, externe projectbegeleiding en een abonneewervingscampagne. Van de totale projectkosten ad € 551.750,- vroeg de uitgever, Christen Vandaag B.V, in mei 2002 steun ter hoogte van € 452.000,- aan het Bedrijfsfonds. De rest zou door de stichting EB Media, één van de aandeelhouders van Christen Vandaag B.V., ter beschikking worden gesteld. Met de uitvoering van deze maatregel verwachtte de uitgever een groei van ca. 6.000 abonnees te realiseren in 2003/2004 en daarmee een duurzame rendabele exploitatie te bereiken. Wij besloten gelet op het risicovolle karakter van het project maximaal de

helft van de totale projectkosten mee te financieren, te weten ten hoogste € 275.875,-. In het resterende deel zou Christen Vandaag BV aantoonbaar zelf moeten voorzien.

De Roskam · Het weekblad de Roskam bestaat sinds 1995 en presenteert zich als een opinieweekblad op regionale schaal, dat zich vooral richt op het openbaar bestuur, het regionale bedrijfsleven, het culturele circuit en op maatschappelijke ontwikkelingen in de samenleving. De totale populatie van de doelgroep wordt geschat op ca. 50.000 personen. In 2002 had de Roskam ca. 2.000 betalende abonnees. Behalve via een abonnement is de Roskam op diverse locaties in Twente verkrijgbaar. De totale oplage per week schommelde rond de 5.000 exemplaren. De Roskam wordt uitgegeven door een uitgeverij, waarvan de directeur/aandeelhouder tevens hoofdredacteur van het blad is. Dankzij de nevenactiviteiten van de hoofdredacteur, was de Roskam in staat gebleken een positief exploitatieresultaat te realiseren. Om echter niet te afhankelijk te worden van deze activiteiten en om de continuïteit van de onderneming te kunnen waarborgen, wilde de uitgever het aantal abonnees binnen drie jaar verhogen naar 3.550. Daarvoor werden de volgende maatregelen noodzakelijk geacht: werving via informatiefolders, het vergeven van proefabonnements, een reclamecampagne en versterking van de redactie.

In december 2001 legde Uitgeverij de Roskam b.v. ons een aanvraag voor gericht op financiering van deze activiteiten. Voor de jaren 2002, 2003 en 2004 vroeg de Roskam een bijdrage van in totaal € 249.579,-. De uitgever verwachtte in 2005 zonder ondersteuning van het fonds en zonder extra nevenactiviteiten een rendabele exploitatie te kunnen realiseren. Vanuit het principe dat een substantieel deel van de kosten van zo'n sterk risicovol project door de initiatiefnemers zelf of via derden gefinancierd zouden moeten

worden, hebben wij besloten aan Uitgeverij de Roskam een uitkering van maximaal € 124.790,-, zijnde 50% van de begrote kosten, te verschaffen ter medefinanciering van het project.

Historisch Nieuwsblad · Historisch Nieuwsblad noemt zich een journalistiek special interest blad over geschiedenis en is bedoeld voor zowel de geïnteresseerde leek als de professional. Het blad bestaat ruim 10 jaar en verschijnt 10 maal per jaar. Historisch Nieuwsblad had in 2001 een betaalde oplage van 5.000, maar werd niet rendabel geëxploiteerd. De uitgever diende derhalve bij het Bedrijfsfonds een project in om een rendabele exploitatie te kunnen realiseren. Eén van de maatregelen was er op gericht door middel van advertenties en folders extra abonnees te werven. De uitgever vroeg in februari 2002 voor het uitvoeren van deze maatregel in de jaren 2002 en 2003 ondersteuning aan het Bedrijfsfonds voor in totaal € 157.000,-. Met de uitvoering van deze maatregel verwachtte de uitgever een dusdanige abonneegroei te realiseren dat vanaf 2004 een rendabele exploitatie gerealiseerd kon worden. Wij besloten deze aanvraag te honoreren, onder andere onder de voorwaarde dat het blad gedurende de projectduur, dat wil zeggen: tot 2006, redactioneel zelfstandig zou blijven.

Keesings Historisch Archief · Keesings Historisch Archief werd opgericht in 1931 om informatie uit een breed scala van bronnen binnen ieders bereik te brengen. Daarnaast was het streven om de publicatie een encyclopedisch karakter te geven om een bron van informatie te blijven. Deze functies heeft het blad nog steeds, zij het dat de nadruk meer op nieuwsduiding is komen te liggen in plaats van op het beschikbaar maken daarvan. Het blad veranderde in 1991 van een weekblad in een maandblad en in 1996 werd besloten tot de digitalisering van het hele tekstbestand. Inmiddels zijn via de eigen

website de 55 jaargangen van het blad beschikbaar en via een zoekmachine ontsloten.

Vanwege exploitatieverliezen is het blad per 1 januari 2000 door de uitgever verzelfstandigd en in een stichting ondergebracht. Aan de stichting werd een exploitatiesubsidie door de toenmalige uitgever toegekend om in 3 jaar op eigen benen te gaan staan. Desondanks is het niet mogelijk gebleken de exploitatie van het blad sluitend te maken. In juli 2002 legde Stichting Keesings Historisch Archief ons een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Om het blad en met name de site meer bekendheid te geven, zouden er marketingacties gehouden worden bij profit (o.a. journalistiek en advocatuur) en non-profit instellingen (o.a. scholen en bibliotheken) en bij particulieren. Door middel van deze marketingcampagne verwachtte de uitgever in 2005 een dusdanig aantal (internet)abonnees te halen dat het blad met de bijbehorende site rendabel geëxploiteerd zou kunnen worden. Wij besloten de aanvraag toe te wijzen in de vorm van een krediet tot een maximum van € 313.000,-.

Nieuwsblad voor Noord Oost Friesland · Het Nieuwsblad voor Noord Oost Friesland is een betaald nieuwsblad dat drie maal per week verschijnt en waarvan het advertentiedeel eenmaal per week gratis wordt verspreid. De krant begon in 1880 als de Kollumer Courant en verscheen toen een keer per week. Nadat het blad in 1929 twee keer per week is gaan verschijnen, werd in 1950 de naam van de krant veranderd (de oude naam wordt tegenwoordig alleen nog als ondertitel gebruikt) en werd de verschijningsfrequentie naar drie keer per week verhoogd. In de jaren zeventig is de advertentiebijlage voor niet-abonnees er bij gekomen.

De redactie werkte met een verouderd redactiesysteem dat aan vervanging toe was. Daar de uitgeverij een investering in een rotatiepers had gedaan, ontbraken de financiële middelen om het redactiesysteem te vernieuwen. Met het nieuwe redactiesysteem kon tegemoet gekomen worden aan de wens van gemeenten en adverteerders om informatiepagina's en advertenties te kunnen doorplaatsen op het internet. Indien die wens niet gehonoreerd zou kunnen worden, dreigden de informatiepagina's en advertenties uit de papieren krant te verdwijnen met alle gevolgen van dien voor de exploitatiepositie. In augustus 2002 legde Banda Uitgeverij aan ons een aanvraag voor om het redactiesysteem te kunnen vernieuwen. Wij besloten de aanvraag toe te wijzen in de vorm van een krediet tot een maximum van € 126.000,-.

Volzin · Het blad *Volzin*, waarvan het eerste exemplaar op donderdag 3 oktober 2002 in Nieuwspoort gepresenteerd werd, is de voortzetting van *Hervormd Nederland* en *De Bazuin*. Door de samenvoeging is een opiniërend magazine ontstaan met geloof en geloofsbeleving als centraal thema. Het blad is zowel voor katholieken als protestanten, als voor de hoogopgeleide man of vrouw bedoeld. Een stichting geeft het blad uit en verzorgt de redactie, terwijl de exploitatie door de BDU wordt gedaan. *Hervormd Nederland* verscheen 1 keer per week voor een protestantse doelgroep en werd uitgegeven door de stichting *Hervormd Nederland/Oecumenische Pers*. *De Bazuin*, aan de andere kant, was een blad voor de katholieke doelgroep. Het verscheen tweewekelijks en werd uitgegeven door de gelijknamige stichting. Daar de situatie van *Hervormd Nederland* op korte termijn penibel was en die van *De Bazuin* op langere termijn eveneens, verwachtte de uitgever door samenvoeging van de noodlijdende bladen in deze situatie verandering te brengen. De uitgever heeft daartoe een

uitgeefplan opgesteld en in juli 2002 aan ons voorgelegd. In het plan werd een aantal maatregelen gepresenteerd om tot een positief exploitatieresultaat te komen voor het nieuwe blad in 2005. Deze behelsden onder meer een uitbreiding van de redactie en een bewerking van de advertentie- en lezersmarkt. Met het totale project was een bedrag van € 524.776,- gemoeid. Wij besloten de aanvraag toe te wijzen tot een maximum van € 262.388,-.

Brabant Cultureel · Brabant Cultureel, voorheen Brabantia, is een kunst- en cultuurmagazine dat ruim 50 jaar bestaat. Het blad verschijnt in het verslagjaar acht keer per jaar en heeft sinds 1998 als vaste bijlage Brabant Literair. Tot 2001 werd het blad uitgegeven door het Noordbrabants Genootschap. Daar het blad in een verlieslijdende situatie terecht was gekomen, werd het blad door die uitgever afgestoten en overgenomen door de daartoe opgerichte stichting Brabant Cultureel. Vanaf 2001 is het blad voor een structurele subsidie opgenomen in het Provinciaal Kunstenplan. Om de continuïteit van het blad te vergroten had de stichting een marketingplan opgesteld met de volgende maatregelen: het opzetten van een eigen distributienetwerk, abonnementenwerving, het zoeken van samenwerking met andere culturele organisaties en bladen, advertentie-acquisitie en een terugkeer naar maandelijkse verschijning. Met deze maatregelen hoopte Brabant Cultureel een rendabele exploitatie te bereiken vanaf 2007. In augustus 2002 werd aan het Bedrijfsfonds een bijdrage voor het plan gevraagd van € 52.000,-. Wij besloten deze aanvraag af te wijzen. Daaraan lagen de volgende overwegingen ten grondslag. Artikel 129, 2e lid, onderdeel b van de Mediawet stelt dat financiële steun uit het Bedrijfsfonds kan worden verleend ten behoeve van persorganen, die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de

maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming. Gelet op de voorgeschiedenis van het Bedrijfsfonds en de totstandkoming van de desbetreffende bepalingen in de Mediawet kunnen ook andere tijdschriften dan uitsluitend opinieweekbladen uit een oogpunt van hun maatschappelijke functie alsmede in het licht van hun redactionele doelstellingen, indien die mede gericht zijn op politieke meningsvorming, in beginsel van de beschermende maatregelen die het Bedrijfsfonds kan bieden niet bij voorbaat worden uitgesloten. Derhalve kunnen ook culturele tijdschriften in beginsel tot de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds behoren indien zij aan de omschrijving van genoemd artikel van de Mediawet voldoen. Brabant Cultureel schrijft in ruime zin over kunst en cultuur, maar - zoals ook uit het redactiestatuut blijkt - niet of nauwelijks over andere maatschappelijke terreinen en is als een special interest blad aan te merken. Bovendien bevat het blad in beperkte mate politieke onderwerpen en waar dat het geval is, heeft dit vrijwel alleen betrekking op het provinciaal cultuurbeleid en het politieke besluitvormingsproces daaromheen. Van het blad kan daarmee niet gezegd worden dat het in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevat over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming.

De uitgever besloot bezwaar te maken tegen de afwijzing. Dit bezwaar heeft voor ons geen nieuwe feiten of argumenten aan het licht gebracht die ons noopten het bovengenoemde negatieve besluit te heroverwegen.

Ons Amsterdam · Ons Amsterdam werd in 1949 opgericht en kwam op 1 mei 2001 in handen van Uitgeverij Boom. Het blad heeft als doelstelling 'door het weergeven van feiten en meningen bij te dragen aan de meningsvorming over Amsterdam nu en in de toekomst'.

Door achterstallig onderhoud was de oplage van Ons Amsterdam met bijna een kwart teruggelopen (van 19.000 in 1995 naar 14.700 in 2001). In december 2001 legde de uitgever ons een aanvraag voor gericht op ondersteuning van een project om in beter vaarwater te komen. Wij besloten deze aanvraag af te wijzen. Dit besluit werd vooral gebaseerd op de conclusie dat de aanvraag niet voldeed aan de voorwaarde die in het 2e lid van artikel 129 van de Mediawet voor steunverlening aan een persorgaan wordt gesteld, namelijk dat de het Bedrijfsfonds voor de Pers slechts steun kan verlenen aan persorganen die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming (onderdeel b). Wij constateerden dat het blad in overwegende mate niet actuele informatie bevatte en daar waar het actuele informatie betrof, diende het voornamelijk als startpunt voor een historische beschouwing. Bovendien werd de maatschappelijke relevantie van deze actuele informatie en de betekenis voor de politieke meningsvorming niet duidelijk.

Rebeltoday · Eind 2002 werd een aanvraag van de Stichting Rebeltoday afgewezen. De aanvraag was gericht op het ontwikkelen en stimuleren van 'journalistiek' zoals dat door jongeren geproduceerd, gepubliceerd en ervaren wordt. Beoogd werd het opzetten van 'digitale schoolpleintjes', door middel waarvan een brug naar deze jongeren en hun leefomgeving geslagen wordt en tevens een nieuwe journalistieke communicatievorm en daarbij behorend proces aan de bedrijfstak geëtaleerd wordt. In concreto trachtte Rebeltoday dat te doen door een webcommunicatieplatform te ontwikkelen en te beheren. Dat platform zou elke middelbare school in Nederland een eigen leerlingensite op internet bieden, met een zelfstandige redactie die zelf vorm en inhoudt zou bepalen.

Het besluit deze aanvraag af te wijzen was gebaseerd op de volgende overwegingen. Artikel 4 van de Tijdelijke subsidieregeling minderhedenbladen en journalistieke internet-informatieproducten geeft de mogelijkheid steun te verlenen aan journalistieke informatieproducten die via het internet verschijnen. Eén van de voorwaarden voor steunverlening is dat het journalistieke informatieproduct in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit bevat, mede in het belang van politieke meningsvorming. In de aanvraag en de toelichting die hierop is gegeven legde de uitgever sterk de nadruk op het feit dat studenten in de gelegenheid wordt gesteld zich het journalistieke proces eigen te maken. De uitgever had echter niet duidelijk kunnen maken dat het product van de journalistieke inspanning van de studenten onder de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers valt. Het bestuur betwijfelde dan ook of het informatieproduct in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit zou gaan bevatten, mede in het belang van politieke meningsvorming.

3.2. AANVRAGEN VOOR FINANCIËLE STEUN TEN BEHOEVE VAN ONDERZOEKSPROJECTEN OF GEZAMENLIJKE PROJECTEN VAN PERSORGANEN

In het verslagjaar hadden wij in totaal negen aanvragen voor financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten in behandeling. Acht aanvragen werden toegewezen en een aanvraag werd afgewezen.

Twee aanvragen die in 2002 tot besluitvorming hebben geleid, waren in 2001 ingediend. Een aanvraag van de stichting Media-educatie voor onderzoek naar ethiek in en rond de media werd afgewezen en een aanvraag van de NDP, een onderzoek naar de bezorgproblematiek, werd toegewezen.

Twee aanvragen die in 2002 in behandeling werden genomen, hebben in 2003 tot besluitvorming geleid: de aanvragen van het Persmuseum en de FreeLancersAssociatie (FLA) werden toegewezen. Op deze aanvragen komen we in ons verslag over dat jaar terug.

De aanvragen die in 2002 zijn afgerond, worden hieronder behandeld.

De besluitvorming was in vrijwel alle gevallen gebaseerd op de artikelen 54d en 58 van het Mediabesluit (onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstaking als geheel, voorzover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds). Een uitzondering hierop vormt de tweede aanvraag van de NDP die in 2002 werd toegewezen, namelijk een project inhoudende de voorbereiding van een regionale proef en landelijke uitrol van de gezamenlijke bezorging van dagbladen. Deze besluitvorming werd in dit geval gebaseerd op de artikelen 54b en 56 van het Mediabesluit (een project door gezamenlijke persorganen ingediend, dat gericht is op structurele verbetering van de exploitatiepositie van die persorganen binnen een redelijke termijn).

NDP - dagbladbezorging · Eind 2001 diende de NDP een aanvraag in voor onderzoek naar de gezamenlijke bezorging van dagbladen. Achtergrond van de aanvraag was het feit dat de bezorgfunctie onder invloed van een aantal externe factoren onder druk was komen te staan. Te noemen zijn de 24-uurs economie (jongeren kunnen gemakkelijk elders een baan vinden), het verscherpte toezicht van de arbeidsinspectie op de arbeidsomstandigheden van de bezorgers en het toegenomen kwaliteitsbewustzijn van lezers (de krant moet op tijd zijn). Door terugloop van het aantal jeugdige dagbladbezorgers werd tijdige bezorging van bepaalde dagbladen in bepaalde gebieden problematisch. Daarbij kan onder andere aan de kleinere dagbladen gedacht worden. Zonder verbetering van het distributiestelsel zou derhalve de exploitatiepositie van dagbladen en de pluriformiteit van de pers in gevaar kunnen komen.

Eerder onderzoek, dat mede uit het Bedrijfsfonds voor de Pers werd ondersteund, had al gegevens opgeleverd die de dagbladen beleidsmatig konden gebruiken om adequaat te reageren op ontwikkelingen die van invloed zijn op de beschikbaarheid van personen die de krant willen en kunnen bezorgen. Dat eerdere onderzoek verschaftte het nodige inzicht in de omvang en het verloop van het bezorgersbestand, de motivatie van bezorgers (start- en stoponderzoek) en een inventarisatie van de distributiepunten. Bovendien werd uit dat eerdere onderzoek duidelijk dat het bezorgen van dagbladen niet alleen een korte termijn problematiek kent, maar dat ook structurele oplossingen voor lange termijn nodig zijn om de krant dagelijks bij de abonnee in de bus te krijgen.

Dat heeft in 1999 geleid tot het instellen van een aanvullend onderzoek naar alternatieve vormen van dagbladbezorging, welk onderzoek opnieuw door ons werd gesteund. Eén van de conclusies van dat aanvullende onderzoek was dat verdere professionalisering van het bezorgapparaat onafwendbaar leek.

In januari 2002 is vervolgens door ons een bedrag van € 226.890,- beschikbaar gesteld voor een onderzoeksproject op het terrein van de bezorging van dagbladen gericht op het ontwikkelen van een plan van aanpak voor het realiseren van een regionaal samenwerkingsverband in de regio Utrecht. Op basis van de resultaten van dit onderzoek hebben de betrokken uitgevers besloten over te gaan tot de voorbereiding van een regionale proef en landelijke uitrol door een daartoe speciaal in het leven geroepen projectorganisatie, die een nieuwe onderneming, GBB De Nieuwsbrengers genaamd, in staat moest stellen de operationele fase in de regio Utrecht aan te vangen. Voor dit gezamenlijke project heeft de NDP namens de betrokken uitgevers een subsidieaanvraag bij ons ingediend. Wij hebben besloten aan dit project steun te verlenen tot een maximumbedrag van € 359.830,-.

In december 2002 heeft Metro Holland BV bezwaar aangetekend tegen dit besluit. Daar Metro naar ons oordeel onvoldoende rechtstreeks belang bij het subsidiebesluit had, is het bezwaar niet ontvankelijk verklaard. In ons verslag over 2003 komen we uitgebreider op deze zaak terug.

Stichting Media-educatie · De stichting Media-educatie tracht als een onafhankelijke en onpartijdige organisatie in de lacune op het gebied van media-educatie te voorzien. De stichting constateerde dat de stroom aan mediaboodschappen steeds groter werd, zeker sinds de komst van het internet. Voor diegenen die niet in staat waren de boodschappen op hun waarde te beoordelen, zou sociale uitsluiting dreigen. Media-educatie tracht burgers door middel van onderwijs te leren op een constructieve wijze met mediaboodschappen om te gaan. Ethiek is één van de kernbegrippen van media-educatie.

In december 2001 legde de stichting ons een aanvraag voor gericht op financiering van onderzoek naar ethiek in en rond de media in het

algemeen en de journalistiek in het bijzonder. Bekeken zou onder andere worden welke gevolgen de internationalisering en digitalisering van de media en het steeds individuelere karakter van de mediaconsumptie hebben voor het ethisch besef van mediamakers (wat kan en mag een journalist als nieuws brengen). Onderwerpen die daarbij aan de orde zouden komen: de leemte tussen zelfregulering en wetgeving in de mediasector, het bedrijven van journalistiek door niet-journalisten (het internet), veranderende sociologische factoren (het ouder worden van het abonneebestand), de invloed van de economische situatie op de kwaliteit van de berichtgeving, etc. Het onderzoek zou zich verder richten op de vraag op welke wijze het onderwijs aandacht besteed aan ethische ontwikkelingen in en rond de (pers)media.

Ons besluit de aanvraag niet te honoreren werd gebaseerd op de volgende overwegingen. Artikel 54 sub d, resp. artikel 58, van het Mediabesluit biedt het fonds de mogelijkheid financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken aan onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstaking als geheel, voor zover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds. Het voorliggende voorstel was wat onderwerpkeuze betreft dermate breed, dat de kans op voldoende en tastbare resultaten klein werd. Verder had het onderzoeksvoorstel slechts gedeeltelijk betrekking op de persbedrijfstaking, terwijl bovendien niet duidelijk was welk draagvlak het onderzoek had binnen de mediasector in het algemeen en de persbedrijfstaking in het bijzonder. Deze overwegingen hebben ons tot de conclusie gebracht dat het onderzoek in onvoldoende mate paste in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds en de persbedrijfstaking als geheel onvoldoende ten goede zou komen.

ASCoR - Onderzoek naar kranten online en maatschappelijke participatie · In februari 2002 legde de Amsterdam School of Communications Research (ASCoR), verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, ons een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan het door hen uit te voeren onderzoek: Kranten online: een bedreiging voor maatschappelijke participatie? Doel van het onderzoek was het lezen van online-kranten en van traditionele printkranten met elkaar te vergelijken met name voor wat betreft de gevolgen daarvan voor kennis en politieke participatie. Van print- en online-kranten wordt verwacht dat ze bijdragen aan de mogelijkheid dat burgers in een democratische samenleving meespreken over uiteenlopende maatschappelijk relevante onderwerpen en dat ze als gevolg daarvan ook actief deelnemen aan het politieke leven. Er was echter nog niet bekend in hoeverre online-kranten in vergelijking met printkranten deze bijdrage ook leverden. Het onderzoek zou meten in hoeverre de lezers op de hoogte zijn van verschillende onderwerpen, zodat ze deel kunnen nemen aan publieke conversaties en daarmee een bijdrage leveren aan de publieke opinie. Tevens zou in dat verband onderzocht worden in welke maatschappelijke groepen het lezen van online-kranten tot een minder brede kennishorizon van maatschappelijke onderwerpen leidt dan het lezen van printkranten en hoe die horizon er dan uitziet.

Wij besloten een uitkering van maximaal € 50.800 beschikbaar te stellen voor dit onderzoek. Het besluit tot het inwilligen van de aanvraag werd mede gebaseerd op de overweging dat het onderzoek er mede op gericht was na te gaan of en in hoeverre online-edities van kranten een bijdrage aan de pluriformiteit leveren. Daarmee diende het onderzoek ook de voornaamste doelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers, het handhaven en bevorderen van

persverscheidenheid voor zover die van belang is voor de informatie en opinievorming.

VVOJ - Onderzoek voor conferentie onderzoeksjournalistiek · De Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ) legde ons in mei 2002 een aanvraag voor gericht op steunverlening aan onderzoek in het kader van een door de vereniging in het najaar van 2002 te organiseren conferentie over onderzoeksjournalistiek. De conferentie was bedoeld om journalisten te overtuigen van nut en noodzaak van het uitwisselen van kennis en ervaring op het gebied van journalistiek onderzoek, in al zijn soorten en maten.

Er werd medefinanciering gevraagd voor vier onderzoeken. Drie daarvan hingen het sterkst samen met de conferentie vanwege hun gerichtheid op de praktijk van de onderzoeksjournalistiek. Met het eerste onderzoek werd beoogd twee ervaren onderzoeksjournalisten uit de Verenigde Staten en Zweden uit te laten zoeken welke soorten onderzoek mogelijk geschikt zijn voor toepassing alhier, en hun te vragen daar een stuk over te vervaardigen, waarvan de resultaten ook op de in het najaar te organiseren conferentie zouden worden gepresenteerd. Om die reden ook werd in het tweede onderzoek uitgezocht welke media te onzent zich met onderzoek bezighielden en op welke wijze, om dit te laten uitmonden in een inventarisatie van recentere onderzoeken, van journalisten die zich met onderzoek bezighielden en van de werkwijze op redacties. Door middel van het derde onderzoek werd beoogd journalisten die deskundig waren op het gebied van het toepassen van de computer in hun werk en met name bij systematische internetresearch, elektronische archivering, data-analyse en analyse met behulp van geografische informatiesystemen (Computer Assisted Reporting), te laten uitzoeken welk buitenlands trainingsmateriaal geschikt zou zijn voor Nederlandse journalisten en welke bestaande Nederlandse databases

geschikt zouden zijn om voor journalistieke trainingen te gebruiken. Dit materiaal wilde de VVOJ vervolgens laten vertalen of herschrijven in Nederlandstalig trainingsmateriaal, dat vervolgens getest zou worden. Het vierde onderzoek was wat abstracter en gericht op het nagaan welke rol een beroepsvereniging als de VVOJ in de onderzoeksjournalistiek zou kunnen vervullen.

Naar onze mening zouden de eerste drie onderzoeken de bedrijfstak als geheel ten goede komen en pasten deze ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Deze conclusie werd gebaseerd op de overweging dat onderzoeksjournalistiek bij uitstek een drager van persverscheidenheid is. Een groot deel van het nieuws dat burgers dagelijks bereikt wordt geagendeerd en gegenereerd door de instituties van de macht. Ditzelfde nieuws kan, weliswaar met alle nuanceverschillen, teruggevonden worden in vrijwel alle media. Media onderscheiden zich van elkaar door hun eigen agendakeuze, selecties en benaderingen. Deze komen vooral tot uitdrukking in onderzoeksjournalistiek. Door een betere inbedding van onderzoeksjournalistiek in de journalistieke cultuur op redacties kan die pluriformiteit worden versterkt, juist in een tijd van verder afnemend aantal titels. In het Nederlandse taalgebied is in tegenstelling tot andere landen amper nog sprake van een traditie op het terrein van onderzoeksjournalistiek.

Het vierde onderzoek was meer gericht op de beleidsvorming binnen de vereniging, hetgeen wij een aangelegenheid achten die, hoe belangrijk die ook voor de onderzoeksjournalistiek kan zijn, meer specifiek van belang was voor de vereniging zelf. Daarom waren er onvoldoende argumenten om dat onderzoek voor medefinanciering uit het Bedrijfsfonds in aanmerking te laten komen.

Er werd in totaal een bedrag van € 79.752 gevraagd. Gelet op bovenstaande overwegingen hebben wij besloten deze aanvraag ten

dele en binnen voorwaarden toe te wijzen tot een totaalbedrag van € 61.352.

Onderzoek Raad voor de Journalistiek · De Raad voor de Journalistiek is door de media zelf ingesteld. Iedereen die zich in zijn belangen geschaad voelt door een perspublicatie heeft de mogelijkheid een klacht in te dienen. De Raad onderzoekt de klacht, hoort beide partijen en doet vervolgens een uitspraak-zonder-sancties. Het toetsingscriterium is gebaseerd op de eisen van journalistieke zorgvuldigheid: zijn in journalistieke gedragingen de grenzen overschreden van hetgeen, gelet op de eisen van journalistieke verantwoordelijkheid, maatschappelijk aanvaardbaar is? Door journalistieke gedragingen te beoordelen en overwegingen te formuleren bij de genomen beslissingen worden ethische normen ontwikkeld. Zo is de Raad ook normenontwikkelaar.

Journalisten kunnen normen schaden of onzorgvuldigheden begaan die niet civiel- of strafrechtelijk aan te klagen zijn. Het journalistieke beroep kent gedragsregels die niet door het recht gedekt worden, bijvoorbeeld het respecteren van een embargo. Verder is het mogelijk dat iemand de afweging maakt om niet naar de rechter te gaan, omdat een kort geding nieuwe publiciteit kan oproepen die de klager nóg meer nadeel bezorgt. De betrekkelijke beslotenheid van de Raad kan dan een aantrekkelijk alternatief zijn, mits de klager genoeg neemt met een opinie-zonder-sanctie.

In juni 2002 legde de Raad voor de Journalistiek ons een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan het door hen uit te voeren onderzoek, uitmondend in een boek, waarin aan de hand van een analyse van de uitspraken van de Raad van de afgelopen jaren een beeld wordt geschetst van de journalistiek-ethische ontwikkelingen van de laatste vijftien jaar. Het beoogde onderzoek zou onder begeleiding van prof. drs. H. Lockefeer

uitgevoerd worden door een student aan de Groningse universiteit die over het functioneren van de Raad een afstudeerscriptie geschreven had. Dit onderzoek zou ertoe bijdragen dat er meer inzicht werd geboden in het functioneren van de Raad van de Journalistiek en zou daarmee ook bouwstenen leveren voor een verdieping van het debat in en buiten de bedrijfstak over het bestaansrecht van dit college.

Over (het functioneren van) de Raad voor de Journalistiek zijn tot dusver twee gezaghebbende boekwerken verschenen, van de hand van dr. Huub Evers en Jeanne Doomen. De meest recente publicatie van de hand van laatstgenoemde auteur is evenwel al weer bijna 15 jaar oud. Dit neemt overigens niet weg dat in de (vooral gedrukte) media en daarbuiten veel in discussie is (geweest) over het functioneren van de Raad.

Naar onze mening zal het onderzoek de bedrijfstak als geheel ten goede komen en past dit ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Deze conclusie is gebaseerd op de volgende overwegingen. Voor het maatschappelijke debat is het belangrijk dat de kwaliteit van de journalistieke informatieproducten voortdurend onderwerp is van discussie en onderzoek. Wij zijn van mening dat het tot de overheidstaak behoort de randvoorwaarden voor het maatschappelijk debat te scheppen en daarbij een zorgtaak voor kwaliteit te vervullen. Het beschikbaar stellen van substantiële financiële middelen voor discussie, studie en onderzoek op dit gebied behoort mede tot die taak. Dientengevolge hebben wij besloten aan het onderzoek een uitkering te leveren ter grootte van maximaal € 25.000.

Cebuco - Onderzoek katernenbereik · Cebuco, het marketingbureau van de Nederlandse Dagbladpers, heeft in september 2002 bij het Bedrijfsfonds een aanvraag ingediend, gericht op een

katernenonderzoek voor vier kleine dagbladen, te weten: Het Nederlands Dagblad, het Reformatorisch Dagblad, de Barneveldse Krant en het Friesch Dagblad.

Adverteerders en media- en reclamebureaus dringen er bij de dagbladen al een aantal jaren op aan te komen met bereikscijfers van katernen of pagina's van de krant. Sinds de reclamebranche over gedetailleerde informatie van de televisie op programma- en reclameblokniveau beschikt, is de roep naar katern- of paginabereik van dagbladen op titelniveau steeds groter geworden. De dagbladbranche is van mening dat deze gegevens over alle titels beschikbaar moeten komen. De afgelopen jaren is, mede met ondersteuning vanuit het Bedrijfsfonds, een onderzoeks- en tariefmodel ontwikkeld dat branchebreed en dus door alle titels gebruikt kan worden. Hiermee hebben de dagbladen een strategisch instrument in handen gekregen waarmee de positie van de dagbladen als mediumtype versterkt wordt, maar waar ook de individuele dagbladen hun positie op de advertentiemarkt mee kunnen verbeteren. Bovendien levert het onderzoek informatie dat het redactionele beleid van de individuele dagbladen kan ondersteunen.

In het voorjaar van 2001 werd het katernenonderzoek in samenspraak met adverteerders en media-adviesbureaus voor de eerste keer uitgevoerd. Alle dagbladen werden in dat onderzoek gedurende één week gemeten. Om iedere twijfel omtrent de juistheid van gegevens uit dat katernenonderzoek 2001 weg te nemen en om daartoe ook de kwaliteit en stabiliteit van het onderzoek te bewijzen, werd dit onderzoek op verzoek van adverteerders en mediabureaus in het voorjaar van 2002 herhaald. Voor dit katernenonderzoek zouden opnieuw alle titels gedurende één week gemeten worden. Echter, door de ongunstige economische ontwikkelingen concludeerden de vier kleine dagbladen dat de toch al voor hun hoge

onderzoekskosten te hoog waren geworden en gaven zij te kennen dat zij ditmaal niet zouden kunnen participeren. Doordat nu niet alle dagbladen zouden meedoen, zou de betrouwbaarheid van het totale onderzoek in de waagschaal worden gesteld. Met als gevolg ook dat hun marktpositie op de advertentiemarkt verder zou verslechteren. Naar onze mening zou derhalve het onderzoek de bedrijfstak als geheel ten goede komen en paste dit ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Wij besloten een uitkering van maximaal € 59.446,- beschikbaar te stellen voor dit onderzoek.

3.3. BEZWAAR EN BEROEP

Sedert het moment dat de Mediawet op 1 januari 1988 in werking trad, functioneert ons fonds als een zelfstandig bestuursorgaan. De hieruit voortvloeiende zelfstandige beslissingsbevoegdheid brengt met zich mee dat voor aanvragers de mogelijkheid open moet staan om tegen beslissingen van het Bedrijfsfonds in het geweer te komen. Die mogelijkheid bestaat op grond van de Algemene wet bestuursrecht (AWB), die overigens van toepassing is op vrijwel alle overheidsbeslissingen en dus ook op beschikkingen van het Bedrijfsfonds. De AWB bepaalt de rechtsgang die aanvragers kunnen volgen indien zij een beschikking van het fonds willen aanvechten. In 2002 hebben zich drie beroepszaken voorgedaan: van Metro, Rebeltoday en Brabant Cultureel. Besluitvorming over deze beroepszaken heeft in 2003 plaatsgevonden. Wij zullen derhalve in ons jaarverslag over dat jaar op deze zaken terugkomen.

HOOFDSTUK 4

ONDERZOEK

In het verslagjaar werden de resultaten van een aantal door het Bedrijfsfonds gefinancierde onderzoeken gepubliceerd. Allereerst betreft het de resultaten van een onderzoek dat door de Katholieke Universiteit Nijmegen is uitgevoerd naar *De verschillen in nieuwsaanbod en nieuwsconsumptie bij een gedrukte en een on-line versie van de Gelderlander en De Telegraaf*. Vervolgens komt een onderzoek getiteld *Twee decennia regionale en lokale printmedia in Nederland* uitgevoerd door The Amsterdam School of Communications Research (ASCOR) in het kader van de PersMediamonitor aan de orde. Tot slot zal het in de serie 'Studies' van het Bedrijfsfonds verschenen onderzoek *Internetjournalistiek. Nieuwe ethische vragen?* beschreven worden.

Digitaal of gedrukt nieuws? · Uit dit onderzoek blijkt dat op internetsites van dagbladen minder artikelen worden gelezen dan in de gedrukte versies als er aan de online-versie geen toegevoegde waarde wordt verleend. Online-kranten dienen meer complementair te zijn, in plaats van een substituut. Dit resultaat dient onder meer geïnterpreteerd te worden in het licht van twee andere opmerkelijke onderzoeksresultaten. In het eerste, Nederlandse onderzoek stellen Jankowski & Van Selm (2000)¹ vast dat Nederlandse online-kranten allerminst optimaal gebruik maken van de potentiële meerwaarden die ze bieden. In het tweede, Amerikaanse onderzoek over het informatieverwerkingsproces via het internet ontcrachten Eveland & Dunwoody (2000)² de veronderstelling dat het informatievergaringsproces efficiënter en effectiever zou verlopen via

¹ Jankowski N.W. & Van Selm (2000). Traditional news media online: An examination of added values, *Communications. The European Journal of Communications Research*, 25 (1): 85-101.

² Eveland, W.P. Jr. & Dunwoody, S. (2000). Examining information processing on the World Wide Web using think aloud protocols, *Media Psychology* 2 (3): 219-44.

het internet en dus zou leiden tot verhoogde kennisvermeerdering en tot leren. De uitgebleven informatiewinst via online-blootstelling zou mede kunnen worden verklaard door de cognitieve inspanningen die nodig zijn voor het zich oriënteren en het zich een weg kunnen banen in de structuur van een online-krant.

Twee decennia regionale en lokale printmedia in Nederland · In het kader van de PersMediaMonitor op het internet hebben wij van de Amsterdam School for Communications Research (ASCoR) verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, een rapport, getiteld 'Twee decennia regionale en lokale printmedia in Nederland', ontvangen. Uit dit rapport blijkt, zoals reeds in hoofdstuk 1 van dit verslag reeds werd opgemerkt, dat sanering, concentratie en monopolievorming gedurende de laatste twintig jaar de regionale printmedia hebben beheerst. Er zijn minder uitgevers, minder dagbladtitels, lagere oplages, lagere dekkingspercentages, minder nieuwsbladen die ook minder frequent verschijnen en waarschijnlijk minder huis-aan-huisbladen.

Deze concentratieontwikkelingen hebben zich in 2002 onverminderd voortgezet. Het marktaandeel van de grootste dagbladondernemingen groeide fors (in 1997 hadden de vier grootste 53% van de totale dagbladoplagen in handen, in 2002: 97%). Het aantal one-paper-cities groeit fors (in 1981 kon 36% van de Nederlanders niet kiezen uit meerdere regionale kranten; in 2002: 77%)

Verder blijkt uit het rapport dat de meeste provincies worden beheerst door slechts één uitgever die in die gevallen vrijwel de gehele dagbladmarkt en een groot deel van de huis-aan-huisbladen in handen heeft, in sommige gevallen in combinatie met enkele nieuwsbladen.

Internetjournalistiek. Nieuwe ethische vragen? · Voor veel mensen is het internet inmiddels een medium dat niet meer weg te denken valt uit hun dagelijks leven. Wereldwijd gaat het aantal mensen dat beschikt over een internet-aansluiting, naar de 500 miljoen. In ons land maken ruim acht miljoen mensen minstens eenmaal per kwartaal gebruik van het internet. Een groot gedeelte van deze mensen gebruikt het web ook voor hun informatievoorziening. Dat kan door digitale kranten te raadplegen; vrijwel alle dagbladen hebben een online versie waartoe men wereldwijd toegang heeft en die (nu nog) gratis toegankelijk zijn. Daarnaast zijn er talrijke nieuwssites die niet zijn voortgekomen uit de traditionele dagblad- of omroepsector en die, enkel drijvend op inkomsten uit reclameboodschappen, dagelijks hun algemeen of gespecialiseerd nieuws brengen. Zo is inmiddels naast de dagblad-, radio- en televisiejournalistiek een nieuwe, vierde vorm van journalistiek ontstaan met eigen kenmerken als interactiviteit en hypertextualiteit. Brengt deze nieuwe vorm van journalistiek ook nieuwe morele vragen met zich mee die kenmerkend zijn voor deze manier van journalistiek bedrijven? Of zijn het de klassieke kwesties, nu in een elektronisch jasje? Welke vormen van zelfregulering zijn of worden ontwikkeld? Dat zijn de vragen die centraal staan in de publicatie “Internetjournalistiek, nieuwe ethische vragen?” van Huub Evers, hoofddocent media-ethiek aan Fontys Hogeschool Journalistiek Tilburg en docent communicatie-ethiek aan de UvA. Enkele conclusies uit het onderzoek zijn:

- de spanning tussen snelheid en zorgvuldigheid is geen specifiek vraagstuk voor de internetjournalistiek. Wel kan gezegd worden dat deze spanning nadrukkelijker aan de orde is omdat er ook feitelijk de mogelijkheid is om tot onmiddellijke publicatie (en correctie!) over te gaan en omdat er sprake is van “wereldwijde verspreiding via onduidelijke kanalen”;

- ten aanzien van de vervaging van grenzen tussen redactionele boodschappen is de situatie vergelijkbaar: ook dit is geen exclusief vraagstuk, maar de afhankelijk van de adverteerder in de internetjournalistiek is wel groter dan in andere sectoren ;
- de hypertextualiteit zorgt wel voor dilemma's die specifiek zijn voor de internetjournalistiek. Het linken naar aanvullende informatie roept de vraag op naar de grenzen van de redactionele verantwoordelijkheid;
- ook de interactiviteit en de daarmee samenhangende morele vragen zijn specifiek, bijvoorbeeld wat de scheidslijn is tussen het private en publieke domein.

Volgens de onderzoeker zal zelfregulering, hoe moeilijk ook te realiseren, de enige weg zijn om te komen tot een online standaard en het naleven van normen te toetsen. Journalistieke online media zouden een redactiestatuut en een set ethische richtlijnen moeten publiceren, zodat bezoekers kunnen toetsen of men zich daaraan houdt. Ook zou men op de homepage moeten vermelden dat het publiek een klacht kan indienen bij de Raad voor de Journalistiek. Dan kan dit orgaan door te oordelen over de klachten bijdragen aan het opstellen van normen en het toezien op naleving daarvan. Zo kan de internetjournalistiek zich professionaliseren en komt geleidelijk een daarop toegesneden 'online ethiek' tot stand.

HOOFDSTUK 5

FINANCIËLE MIDDELEN

5.1. INLEIDING

Voordat in dit hoofdstuk de jaarrekening van ons fonds over 2002 wordt gepresenteerd, geven wij eerst een overzicht van de bronnen van de financiële middelen van ons fonds en de wijze waarop wij over deze middelen beschikken.

Herkomst financiële middelen · De financiële middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers zijn oorspronkelijk afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame. De eerste middelen verkregen wij in de vorm van dotaties in het kader van de etherreclame compensatie-uitkeringen die de pers ter beschikking werden gesteld in de periode 1967 tot en met 1973. Daarnaast ontvingen wij middelen uit de opbrengsten van een tijdelijke opslag van 5% op de tarieven van de etherreclame gedurende de jaren 1973 tot en met 1976.

In verband met de Compensatieregeling voor Dagbladen werden in de jaren 1983, 1985 en 1987 dotaties gedaan. In 1988 ontvingen wij eveneens een dotatie ten behoeve van de uitvoering van de in de vorige zin genoemde regeling, maar nu op grond van de op 1 januari van dat jaar in werking getreden Mediawet. Deze voor de Compensatieregeling ter beschikking gestelde middelen waren evenals voorheen afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame.

Naast deze dotaties uit het verleden hebben wij ook inkomsten uit rentebaten. Deze rentebaten worden voornamelijk ontvangen uit beleggingen en voor een klein deel uit kredieten, die wij in het kader van onze taken op het gebied van de individuele steunverlening verstrekken.

Financiële voeding sedert wijziging Mediawet in 1991 · Sedert een wetswijziging in 1991 bepaalt de Mediawet dat de voor cultuur verantwoordelijke bewindspersoon - dit is thans de staatssecretaris van OCenW - jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten

uit reclameboodschappen van zowel de Stichting Etherreclame als van de commerciële omroepinstellingen die op grond van de wet toestemming hebben verkregen, jaarlijks wordt uitgekeerd ten behoeve van ons fonds. Dit percentage zal niet hoger dan 4% zijn. Op grond van de overweging dat ons fonds vooralsnog over voldoende financiële middelen beschikte om zijn taak naar behoren uit te voeren, is in de periode 1989 tot en met 2002 het hiervoor genoemde percentage door de verantwoordelijke bewindspersoon steeds op nul gesteld en zijn dus geen additionele financiële middelen ter beschikking gekomen. Gelet op de situatie waarin de persbedrijfstaking verkeert en de geconstateerde toename van het aantal aanvragen heeft het Bedrijfsfonds de staatssecretaris bij het aanbieden van de begroting 2003 in overweging gegeven het voedingspercentage hoger dan nul te stellen om de uitoefening van de functie van het Bedrijfsfonds de komende jaren veilig te kunnen stellen.

Financieel beheer · Als zelfstandig bestuursorgaan voert het Bedrijfsfonds zelfstandig het beheer over de financiële middelen. Over de wijze waarop wij ons gedurende het verslagjaar van deze taak hebben gekweten, geven wij nadere gegevens in de hiernavolgende balans, de staat van baten en lasten en de toelichting op beide. Ter vergelijking zijn de cijfers over 2001 bijgevoegd.

Op grond van artikel 126 van de Mediawet behoeven onze jaarlijkse begroting en onze jaarrekening goedkeuring van de staatssecretaris van OCenW. Onze jaarrekening over 2001 verkreeg in de loop van het verslagjaar deze goedkeuring. Datzelfde gold voor de begroting van ons fonds voor 2003.

Gezien onze wettelijke taak op het gebied van financiële steunverlening aan individuele persorganen en gelet op de omvang op de inherente risico's die bij het verstrekken van financiële steun in de vorm van een

krediet voor ons fonds uit die wettelijke taak voortvloeien, achten wij het opnemen op de balans van het Bedrijfsfonds van een Voorziening risico's kredietverlening noodzakelijk. Jaarlijks bij de voorbereiding van onze jaarrekening bekijken wij per afzonderlijk verstrekt krediet of er aanleiding is de voorziening aan te passen.

Nationale Investeringsbank (NIB) · De NIB fungeert reeds lang als intermediair bij de financiële steunverlening uit het fonds bij kredietverstrekking aan afzonderlijke persorganen. De bank stelt in overleg met ons kredietoffertes op, waarin de vorm en de voorwaarden van de financiële steunverlening zijn vastgelegd. De hieruit voortvloeiende kredietovereenkomst wordt dan ook tussen het desbetreffende persorgaan en de NIB namens ons afgesloten. De bank beheert voor ons de verstrekte kredieten, administreert de ontvangsten van aflossingen en rentebedragen, controleert als eerste of kredietvoorwaarden worden nageleefd en signaleert een eventueel in gebreke blijven van kredietnemers in dit opzicht. Met betrekking tot deze zaken voeren wij indien nodig overleg met de NIB. Tevens stelt de bank in bepaalde gevallen en op ons verzoek een financieel-economisch onderzoek in bij persorganen die bij ons een aanvraag om financiële steun hebben ingediend. Voor een dergelijk onderzoek kunnen wij ons echter ook tot andere deskundigen wenden.

5.2. JAARREKENING

Balans per 31 december 2002

31 12 2002		31 12 2001		
EUR	EUR	EUR	EUR	
P.M.		P.M.		
				Activa
				Vaste activa
				Inrichting en inventaris (1)
	P.M.		P.M.	Som der vaste activa
				Vlottende activa
1.966.413		1.821.052		Steunverleningskredieten (2)
499.007		545.551		Te vorderen interest (3)
10.217		21.829		Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen (4)
<u>15.619.370</u>		<u>16.857.245</u>		Liquide middelen (5)
	<u>18.095.007</u>		<u>19.245.677</u>	Som der vlottende activa
	<u>18.095.007</u>		<u>19.245.677</u>	
				Passiva
				Vermogen
	13.963.633		9.342.120	
				Vorzieningen
1.438.379		1.438.379		Voorziening kredietverlening (6)
		6.806.703		Voorziening uitvoering
				Compensatieregeling voor
				Dagbladen (7)
	<u>1.438.379</u>		<u>8.245.082</u>	
	156.932		153.831	Verplichtingen uit hoofde van steunverleningskredieten
	<u>2.536.063</u>		<u>1.504.644</u>	Kortlopende schulden (8)
	<u>18.095.007</u>		<u>19.245.677</u>	

Staat van baten en lasten over 2002

2002		2001		
EUR	EUR	EUR	EUR	
				Baten
				Interestbaten minus -lasten
	637.636		706.119	Liquide middelen
	444		1.155	Overige baten
	<u>638.080</u>		<u>707.274</u>	
				Lasten
				Individuele steunverlening
				Subsidies :
1.420.459		443.343		- Financiële steun t.b.v. persorganen
755.893		529.747		- Financiële steun t.b.v. onderzoek in opdracht van derden
281.694				- Financiële steun t.b.v. minderhedenbladen en journalistieke internetinformatieproducten (9)
<u>2.458.046</u>		<u>973.090</u>		Voorbereidings- en uitvoeringskosten
7.009		31.365		Voorziening kredietverlening (10)
<u>-</u>		<u>-</u>		
	2.465.055		1.004.455	
	71.747		86.206	Onderzoekskosten
				Apparaatskosten
62.681		70.608		Bestuurskosten
175.985		178.820		Personeelskosten
110.064		123.221		Bureaunkosten
<u>28.494</u>		<u>33.075</u>		Algemene kosten
	<u>377.224</u>		<u>405.724</u>	
	<u>-2.275.946</u>		<u>-789.111</u>	Saldo

5.3. TOELICHTING BIJ DE JAARREKENING

Algemeen · Het Bedrijfsfonds voor de Pers is ingesteld op grond van artikel 123 van de Mediawet welke is ingegaan op 1 januari 1988. De wet is sindsdien enige malen aan wijziging onderhevig geweest. De bepalingen in de Mediawet zijn nader uitgewerkt in het Mediabesluit. Het fonds heeft rechtspersoonlijkheid.

Doelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers is het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers voor zover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Taken van het Bedrijfsfonds zijn onder andere het verlenen van financiële steun ten behoeve van persorganen en het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers. De verantwoordelijkheid voor het cultuur- en mediabeleid berust bij de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW).

De financiële steunverlening kan volgens de Mediawet en het Mediabesluit als volgt plaatsvinden:

- als steun aan afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten ten behoeve van een project gericht op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode;
- als steun aan afzonderlijke persorganen in de vorm van een uitkering ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan indien het project niet op doeltreffende wijze kan worden uitgevoerd met behulp van een krediet of kredietfaciliteit;
- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van dagbladen, waarvan de exploitatie in het jaar waarover steun wordt verleend verlieslijdend is geweest als gevolg van hun oplage en verspreidingspositie, de zogenaamde

Compensatieregeling voor Dagbladen;

- als steun in de vorm van een uitkering voor gezamenlijke projecten van persorganen, gericht op structurele verbetering van de exploitatiepositie van die persorganen binnen een redelijke termijn;
- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van organisatieonderzoek gericht op de structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;
- als steun in de vorm van een uitkering voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel mits het onderzoek past in de doelstellingen van het fonds.

Verder kan sinds 12 juli 2002 steunverlening aan uitgevers plaatsvinden op grond van de "Tijdelijke subsidieregeling minderhedenbladen en journalistieke internetinformatie-producten". De uitvoering van deze regeling is door de staatssecretaris van OCenW opgedragen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers en is bestemd voor:

- persorganen die gericht zijn op culturele en etnische minderheden indien de continuïteit dan wel het starten van het persorgaan in gevaar is, respectievelijk niet mogelijk is; en
- projecten gericht op de totstandkoming en verspreiding van journalistieke informatieproducten via het internet.

In het kader van de ontwikkeling van het mediabeleid wordt bij het ministerie van OCenW in de huidige fase gewerkt aan een herijking van het persbeleid. In het licht van die herijking heeft het fonds in september 1997 een essay het licht doen zien over de kansen en bedreigingen die voor de pluriformiteit van de pers uitgaan van de ontwikkelingen die zich op zowel maatschappelijk als technologisch gebied hebben voorgedaan sedert de totstandkoming van het fonds in

1974. Met het essay beoogt het fonds tevens het overheidsbeleid ten aanzien van de media, met speciaal oog voor het persbeleid, een nieuwe plaats te geven in de ontwikkelingen zoals deze zich naar verwachting in de toekomst, gezien op middellange termijn, voor zouden kunnen doen. Dit beleidsessay is in het najaar van 1998 met de staatssecretaris van het ministerie van OCenW, de heer dr. F. van der Ploeg, besproken. In 1999 heeft dit tot nadere voorstellen omtrent de ondersteuning van bladen voor culturele minderheden geleid en in 2000 zijn nadere voorstellen rond het stimuleren van journalistieke informatieproducten via het internet ontwikkeld. Deze voorstellen zijn door de staatssecretaris overgenomen in zijn beleidsvoornemens met betrekking tot de pers. Deze zogenaamde persbrief is eind 2001 aan de Ministerraad aangeboden en aldaar vastgesteld. De persbrief is vervolgens ter behandeling naar de Tweede Kamer gezonden. In juli 2002 heeft de staatssecretaris van OCenW op grond van deze persbrief besloten een tijdelijke subsidieregeling in het leven te roepen ten behoeve van persorganen gericht op culturele minderheden en stimulering van journalistieke informatieproducten via internet. De uitvoering van deze regeling is door de staatssecretaris opgedragen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers. De regeling is bedoeld om actiever bij te dragen aan de modernisering en vernieuwing van het perslandschap.

In 1989 is uit de eigen middelen een voorziening voor de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen ter hoogte van EUR 6,8 miljoen gevormd. De minister (tegenwoordig staatssecretaris) geeft jaarlijks aan wel of niet het voornemen te hebben bij AMvB te doen bepalen dat de Compensatieregeling zal worden toegepast over dat jaar. Vanaf 1990 is dat niet meer gebeurd. In de eerdergenoemde persbrief van 2001 heeft de staatssecretaris het voornemen geuit om de Compensatieregeling voor Dagbladen in te trekken. Het bestuur van het Bedrijfsfonds heeft op grond van deze persbrief besloten de

voorziening aan het eigen vermogen toe te voegen. De middelen zijn derhalve voor de uitoefening van de reguliere steunverleningstaken beschikbaar gekomen.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling · De activa en passiva zijn opgenomen voor de nominale waarde tenzij anders is vermeld.

Uitkeringen aan persorganen uit hoofde van de steunverlening, die niet het karakter hebben van een kredietverlening, worden als last verantwoord in het verslagjaar waarin door het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers een besluit tot uitkering is genomen.

Op grond van de Mediawet kan individuele financiële steunverlening in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten aan persorganen onder andere plaatsvinden, indien de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. Gezien de omvang van de kredietverlening en gelet op de inherente risico's die voor het Bedrijfsfonds voor de Pers uit de wettelijke taak voortvloeien wordt een voorziening noodzakelijk geacht. Bij de bepaling van de hoogte van de voorziening wordt uitgegaan van de specifieke risico's in elk van de uitstaande kredieten. De mutaties in deze voorziening worden in de Staat van Baten en Lasten verantwoord onder het hoofd 'Voorziening kredietverlening'.

Bij de kredietverlening aan persorganen is in het algemeen overeengekomen dat er rente over het verstrekte krediet moet worden voldaan. In sommige gevallen wordt gelijktijdig bepaald dat indien aan de voorwaarden van het krediet wordt voldaan, de rente geheel of gedeeltelijk kan worden kwijtgescholden. Om deze reden worden rentebaten uit dezen hoofde eerst na ontvangst in de jaarrekening verwerkt. De overige lasten en baten worden verantwoord in het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Balans (in euro's)**Inrichting en inventaris (1)**

Aanschaffingen worden in het jaar van aanschaf volledig afgeschreven. In 2002 is in verband hiermee EUR 8.825 als kosten verantwoord onder de bureaunkosten.

Steunverleningskredieten (2)

2002	2001	
1.821.052	1.643.397	Stand 1 januari
171.000	316.738	Bij: verstrekte nieuwe kredieten
-	-113.445	Af: omzetting steunverleningskrediet in financiële steun t.b.v. persorganen
-25.639	-25.638	Af: ontvangen aflossing
1.966.413	1.821.052	Stand 31 december

Te vorderen interest (3)

2002	2001	
499.007	544.447	Deposito
-	1.104	Rekening-courant
499.007	545.551	

Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen (4)

2002	2001	
-	11.049	Huur en servicekosten pand
8.073	8.073	Waarborgsommen
1.139	2.210	Vooruitbetaalde kopieerkosten
1.005	497	Overige
10.217	21.829	

Liquide middelen (5)

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 2002 bestaat uit de op de bankrekeningen beschikbare middelen.

De onder de liquide middelen opgenomen deposito's zijn als volgt samengesteld:

Bedrag	Looptijd	Rente
3.000.000	van 25 02 2002 tot 25 02 2003	3,60%
4.537.802	van 24 02 2000 tot 24 02 2004	3,65%
4.537.802	van 24 02 2000 tot 24 02 2009	4,40%
1.588.231	van 24 02 2000 tot 24 02 2010	6,00%

Vermogen (6)

Ten behoeve van een juist inzicht in het resultaat over 2002 heeft het Bestuur besloten de vrijval van de voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen rechtstreeks toe te voegen aan het vermogen

2002	2001	
9.342.120	10.131.231	Stand 1 januari
6.806.703	-	- Bij: vrijval voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen
90.756	-	- Bij: vrijval reservering voorbereidings- en uitvoeringskosten Compensatieregeling voor Dagbladen
<u>-2.275.946</u>	<u>-789.111</u>	Af: saldo boekjaar
13.963.633	9.342.120	Stand 31 december

Voorziening kredietverlening (7)

2002	2001	
1.438.379	1.438.379	Stand 1 januari
-	-	Bij: toevoeging ten laste van het resultaat
1.438.379	1.438.379	Stand 31 december

Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen (8)

Betreft voorzieningen voor te verrichten uitkeringen voor de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Het Bedrijfsfonds heeft in haar essay 'Vernieuwend Persbeleid' geconcludeerd dat deze regeling niet past in een beleid dat is gericht op openheid en vernieuwing. In de persbrief van 2001 heeft de staatssecretaris van OCenW het voornemen geuit om de Compensatieregeling in te trekken. Het bestuur van het Bedrijfsfonds heeft op grond hiervan besloten de voorziening aan het eigen vermogen toe te voegen.

Kortlopende schulden (9)

31 12 2002	31 12 2001	
2.563.063	1.504.644	Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva

2002	2001	
2.517.017	1.378.665	Uitkeringen uit hoofde van individuele steunverlening
-	90.756	Vorbereidings- en uitvoeringskosten Compensatieregeling voor Dagbladen
19.046	35.223	Overige
2.536.063	1.504.644	

Staat van baten en lasten (in euro's)

2002	2001	
Subsidies (10)		
Financiële steun ten behoeve van persorganen:		
158.823		- Stichting Matching Colours (v/h Stichting Bijeen) ten behoeve van een rendabele exploitatie voor het blad Bijeen
262.388		- Stichting opinieblad Volzin i.o. ten behoeve van het nieuw uit te geven blad Volzin als voortzetting van de bladen De Bazuin en Hervormd Nederland)
80.000		- Stichting Diversity Affairs ten behoeve van het blad Mzine
313.000		- Keesings Historisch Archief ten behoeve van een eenmalige reorganisatie
71.994		- De Groene Amsterdammer ten behoeve van een onderzoek naar de positionering van het weekblad
157.000		- Historisch Nieuwsblad ten behoeve van een promotie campagne
124.790		De Roskam ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van het weekblad De Roskam
275.875		Christen Vandaag B.V. ten behoeve van een marketingcampagne voor het blad CV Koers
-4.538		Casas Media B.V. ten behoeve van de Landelijke Allochtonen Krant
-23.411	132.731	Boom Courantuitgeverij ten behoeve van het project internet-portaal (Prima Plaza)
	17.697	Stichting Propria Cures ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van het blad Propria Cures
	274.764	Stichting Nieuw Israelietisch Weekblad ten behoeve van de herlancering van het door de stichting uitgegeven Nieuw Israelietisch Weekblad (NIW)
	113.445	Casas Media B.V. ten behoeve van de Landelijke Allochtonen Krant (betreft omzetting steunverleningskrediet in financiële steun t.b.v. persorganen)
	-90.756	Stichting Bijeen ten behoeve van het maandblad Bijeen (betreft het niet uitkeren van de tweede tranche ten behoeve van het maandblad Bijeen)
1.420.459	443.343	
Financiële steun ten behoeve van onderzoek in opdracht van derden:		
50.800		- ASCoR ten behoeve van het onderzoek Kranten Online
61.352		- Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ) ten behoeve van de conferentie over onderzoeksjournalistiek
25.000		- Raad voor de Journalistiek ten behoeve van een onderzoek

59.446	-	Cebuco ten behoeve van een katernenonderzoek voor Het Nederlands Dagblad, Het Reformatorisch Dagblad, de Barneveldse Krant en het Friesch Dagblad
359.830	-	Nederlandse Dagbladpers (NDP) ten behoeve van het vervolgproject gezamenlijke bezorging van dagbladen
226.890	-	Nederlandse Dagbladpers (NDP) ten behoeve van het onderzoek naar de structurele verandering in dagbladbezorging
-17.688	-	Stichting Krant in de Klas (NUV/NDP) ten behoeve van het onderzoek naar de ontwikkeling van de krantleesgewoonte onder jongeren
-9.737	-	The Amsterdam School of Communications Research (ASCoR) ten behoeve van het onderzoek <i>Journalistiek in Nederland: een analyse van de mensen, de belangrijkste thema's en de (inter)nationale context</i>
-	10.210	Mira Media (v/h Stichting Omroep Allochtonen) ten behoeve van haalbaarheidsonderzoek Dag van de Media
-	264.100	Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) ten behoeve van het onderzoek via een internet-experiment naar de relatie tussen internet en journalistieke onafhankelijkheid (Villamedia)
-	36.221	Cebuco ten behoeve van het onderzoek naar de verbetering van co-adverteren
	149.759	Cebuco ten behoeve van het onderzoek naar de haalbaarheid van een nieuwe tariefstructuur voor dagbladen
	70.579	Stichting Mixed Media ten behoeve van het onderzoek met betrekking tot journalistiek en de instroom van allochtone journalisten in Nederlandse redacties van geschreven media
-	-1.122	Katholieke Universiteit Nijmegen ten behoeve van een onderzoek naar verschillen in "nieuwsframing" en kennisverwerving bij lezers van een print- en een online-versie van een landelijke en een regionale krant
755.893	529.747	

Financiële steun t.b.v. minderhedenbladen en journalistieke internet-informatieproducten:

178.967	-	InterCreation ten behoeve van het blad Generation Now
102.727	-	Casas Media B.V. ten behoeve van het blad Multined
281.694		

2.458.046 973.090

Voorziening kredietverlening (10)

Verwezen wordt naar de specificatie onder het hoofd "Voorziening kredietverlening" op bladzijde 71.

5.4. ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht · Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2002 van het Bedrijfsfonds voor de Pers te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het fonds. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden · Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van het fonds daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel · Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2002 en van het resultaat over 2002 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Den Haag, 21 mei 2003

KPMG Accountants NV

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.